

בשנת תע"ה. והי' נקרא כן ע"ש אמו וויטש בת הגאון המפורסם החריף העצום מו"ה יצחק חריף אבד"ק קראקא והגליל. ודע כי האשה וויטש היתה אשה גדולה בתורה ובחכמה ומלומדת בהליכות התלמוד כגברא. וגם בהוראות או"ה ידה הדה. אך אין שלום הי' בביתה וריב ומדון היתה לה עם בעלה הגי"מ יהושע העשירי וקפחה אותו בהליכות. ולא נשא אותם הארץ לשבת יחד. וכאשר לא רצתה לקבל גט פטורין ברצונה הטוב. אז רבינו יצחק הלוי ואמו עמו גדולי חכמי הקלוי' של עיר בראדי. התירו לגרש אותה בע"כ נגד דעתה ורצונה. הגאון מו"ה אריה לייב מח"ס "פני אריה" בן הגאון בעל "פני יהושע" אשר הי' בעת ההוא אבד"ק סקאהר. סידר את הגט והבעל נתן אותו ליד שליח לגרש בו את אשתו נגד רצונה. השליח תפס אותה ברחוב ע"י אנשי חיל וזרק גיטה לתוך חיקה בע"כ. אח"כ נשא הוא אשה אחרת את שינדיץ בת ה"ר אריה לייב (חתן הגי"מ יעקב אבד"ק פוזנא בנו של הגי"מ יצחק הנקרא ר' יצחק הגדול אבד"ק פוזנא רבו של כגן אברהם) בנו של זקני הרב הפרנס דד"א פולני' ר' אברהם ר' חיימ'ש מלובלין. הדבר הובא בפלילים. ואת הגי"מ יהושע העשירי שמו בבית הסוהר אשר בווארשא וישב שם כשלוש חדשים. עד אשר פדה אותו הה"צ מו"ה יהודה לייב מסאסוב אשר קיבץ כסף מדיון עבורו להוציאו לחפשי. אחרי עבור כ"ד שנים וכבר הי' לו להגי"מ יהושע העשירי בנים ובנות מאשתו השניה. אז קם הגאון מו"ה יחזקאל סג"ל לנרא אבד"ק פראג וכתב תשובתו הנודעת (היא נדפסה בנוביי קמא אה"ע סי' ע"ה) כי הגט הניתן בע"כ לנכד דודו הוא פסול. יען ניתן ע"י שליח בע"כ ואין שליח לדבר עבירה. הוא הצטרף עצמו מדוע הי' מחריש עד עתה. יען לא ידע כי הנתינה היתה ע"י שליח. ועכשיו שנחודע לו כ"ז הוא פוסל את הגירושין הללו. ובעלה אם לא יגרשנה מדעתה ומרצונה עוד הפעם. הוא עובר בכל יום על איסור שתי נשים. הדבר הזה עשה רושם גדול בעולם היהדות. והמגרש פנה עצמו לדורו הוא רבינו ז"ל כי אמר דודו יגאלנו. רבינו יצחק הלוי כתב או את תשובתו הנודעת לשם ולתהלה כי אין ממש בדברי המעררין (הלא היא נדפסה בנוביי קמא סי' ע"ז) והם בטלין ומבוטלין לא שרירין ולא קיימין. בתשובה הלזו הראה רבינו יצחק הלוי את מעשה תוקפו וגבורתו ועוצם בינתו בהליכות התלמוד כי אף שכתב אותה כלאחר יד בלא שקידה רבה ועיון גדול. כדרכו בכל עת וזמן בכל זאת לא הניח אף מקום אחד בתלמוד ובפוסקים פנוי מה שלא נגע בהם. השייכים לאותו ענין. די לנו התשובה הזאת להכיר בה את גודל יקר תפארת גדולתו וחריפתו של רבינו יצחק הלוי ז"ל כי בשדה שלא נעבד בה עד עתה נתן לפני כל לומדי למד מקום רחב למפל ולסלסל בהליכות התלמוד במקום חדש כזה כנודע התחילו מאז רבני וגדולי הדור לתלות את כלי ויוגם במלחמתה של תורה בדבר הזה הלא המה כתובים בספריהם בכל דור ודור עד ימינו אלה. איך רושם גדול עשתה תשובת רבנו הלזו על כל לומדי למד די לנו להזכיר בזה את דברי הגי"מ אלעזר אויערבאך מח"ס שו"ת טור האבן שכתב שם בסי' ל"ה וז"ל "אזכיר קושיא אחת שהקשה הגאון הגדול אבד"ק אה"י והנה הגאון הזה נגח ימה צפונה עוקר הרים וטוחנן זה בזה" וחמה הרבנים גדולי הדור שבמדינת אשכנז ופולני' כולם עמדו לימין צדקו של רבינו יצחק הלוי הגאון בעל הפלא"ה כתב בתשובתו "כי על פי ארבעה אופנים סובבים הולכים בדרך התורה שאין לשקפק בגט זה חס ושלום" (שו"ת גבעת פנחס סי' .

סי' כ"ט. גם הגאון מ"ה יוסף שמיינהארט אבד"ק פיורדא מח"ס שרת זכרון יוסף עמד ג"כ לימין רבינו. רק הוא הי' מתאמץ לעשות שלום בין שני הגאונים תאדירים האלו ופלתה בידו. כעדות עצמו בתשובתו הגדפסה בספר אור הישר (סי' י"ב), כאשר תליית עשיתי שלום אשתקד בין הגאון אבד"ק פראג ובין מחותנו הגאון אבד"ק האמבורג נ"י. שהיו מחלוקים גם כן בענין גט אחד במדינת פולין. שסידר רב אחד במדינת פולין. והדברים עתיקין. הגאון בעל הפלאה כתב לאמר, למען השלום להפסיק דעתו של הגאון בעל נוב"י. שאם יגזור שהבעל יתן עוד הפעם גט לאשתו. הנני כסכים לדבריו רק יהיו מבקשים אותו ולא כופין". כנראה נעשתה עצתו של הגאון בעל הפלאה. ונתן עוד הפעם גט פטורין לאשתו שהיתה כבר. וזאת נעשתה ע"י הגאון בעל זכרון יוסף וצ"ל. אחרי אשר קיבלה גט מחדש ברצונה הטוב. נשאת המלומדת וויטש להרב הגאון ר' צבי הירש מירלש מלונדון מח"ס, מספר צבאס (ברלין תקמ"ט) אשר לפניו הי' אבד"ק שוועריין ואח"כ בעיר וורעשנא ונח נפשי שמה בשנת תקצ"ד. (אביו הג"מ, אהרן מירלש מלונדון הי' בנו של הג"מ, משולם זלמן. מירלש אבד"ק אה"י. אשר ילדה לו אשתו האחרונה, גנענדיל בת הנגיד ר' ברוך קרפלס פו"מ דק' גלוגא רבתי). והמלומדת וויטש ילדה להג"מ צבי הירש מירלש בן יחיד ובנות שתיים. בנה יחידה הי' הג"מ אהרן מירלש מח"ס בית אהרן על דיני סח"ס (ברלין תקפ"ט) ושם אשתו חנה בת ר' יצחק הלוי מארניגראד מעיר קאריב. אשר אביו הג"מ נפתלי ה"ר הלוי אבד"ק מארניגראד הי' בנו של הג"מ שמואל הלוי אבד"ק סקאהל (עיין בספרי, כתבי הגאונים עמוד 66). והנה בשחרותו נתמנה הג"מ אהרן מירלש לאבד"ק הענטשין ומשם נתקבל שוב לאבד"ק אורוב ואח"כ קבע דירתו בעיר ווארשא. שמה מתה עליו אמו המלומדת מרת וויטש ותקבר שם. בשנת תקס"ג קבע דירתו בעיר מעזריטש אשר במדינת ליטא. ומשם נתמנה לאבד"ק וורעשנא במקום אשר שמש שם לפניו אביו ז"ל ושם שתי אחיותיו הי' האחת אסתר מרים אשר בשנת תקס"ב לקח אותה לו לאשה הג"מ מיכ"ל שפייער אבד"ק דעסווא. אחרי מות אשתו רחל בת הגאון ר' רפאל הכהן אבד"ק אה"י אלמנת הגאון מו"ה צבי הירש חריף אשר בסוף ימיו שמש ברבנות בעיר פיורדא. ותמת רחל בעיר פריערבערג בשנת תקנ"ח. ובשנת תקס"ב לקח את אסתר מרים לו לאשה השניה היתה כלתו של הנגיד ר' וואלף ראוויר (מצלות היוחסין עמוד ס"ד): כשתי שנים שמש רבינו יצחק הלוי ברבנות בעיר אה"י. אך לדאבון לב כל בית ישראל שקעה שמשו שמה בלא צונתה. כי ביום ב' ה' לחודש אייר בתענית שני ראשון. הספיד שמה שלשה רבנים שמתו באותה שנה ונתחמם עליהם בהספידא רבה בצום ובבכי. וכאשר בא לביתו עיף מאד חלה במחלה אנושה. ויגוע בלילה זא. ונח נפשיה דרב יצחק אור ליום ג' ו' לחודש אייר שנת תקכ"ו. במובחר שנותיו בהיותו בן חמשים ושתים שנה. כאשר ראה כי קרב קיצו קרא לבניו אשר היו אתו. ואמר להם דעו כי ארבע מאות תעניות הייתי מתענה בימי. והייתי מבקש מלפני אדון כל. שלא תמיש התורה מורעי עד עולם. ויהי לי בנים ובני בנים יושבי על מדין כסאות למשפט לבית ישראל עד ביאת הגואל. ע"כ אבקש אני פכם שמי שיחונן אותו ד' בכשרונות נעלים אשר ראוי להיות רב ואב"ד בישראל. ישתדל עצמו לקבל משרת הרבנות לדון ולהורות בישראל. ובטוח אני בזכות אבותי הקדושים

הקדושים כי מי שרוצה לחלוק על אחד מורעי בגין הרבנות או אף אם גבוה כארזים יהי ירד מטה מטה ויכרת מארץ החיים. וזרעי יהיו יושבי על מרין כל ימי חייהם. והנה צוואת אותו צדיק נתקיים. כי עד היום יש לו רבנים יושבי על מדין מן בניו ובני בניו. ומהם הרבה גדולי הדור הנודעים לשם ולתהלה יותר מאיזה מאות. ובכל עיר ועיר כאשר רצו איזה ב"ב לחלוק על אחד מבניו ובני בניו אודות הרבנות. כולם אבדו מן הארץ ע"י עניות וחולאים רעים. ומתו כל האנשים אשר רצו לפגוע בהם. כי קללת אותו צדיק נתקיים בהם. כאשר בעינינו ראינו כל זאת אף בזמנינו אלה. גם צוה קודם סוטי שלא לקברו בקבירת הרבנים המונחים בשורה אחת שמה. רק צוה שיקברו אותו אצל הדיין ה"ר שמואל היילבוט. ושם הוחצבו לו קבר על יד ימינו. ואלה הטורים חרותים על לוח מצבתו שם:

וינוע יצחק ויאסף אל עמיו בשיבה טובה. ויצא יצחק לשוב. ולפני

ד' יספוך שיחו. פה גטמן. ארז הלבנון. אדיר התורה. יצאה
נשמתו בקדושה ובטהרה. קולו ברמה נשמע בו ביום שהספיד שלשה רבנים בבכי גדול ובנפש מרה. הרב הגדול נ"י שכבה. לו יד ושם בהרבות ישיבה. ה"ה רבינו הגדול המפורסם, מופת הורו. אב"ד ור"מ דג' ק"ק אה"ה (נ"י). ע"ה פ"ה מהר"ר יצחק איצק הלוי הורוויץ זצ"ל. בן הגאון המפורסם מהר"ר יוקיף זל"ה אב"ד דק"ק גלוגא. נפטר אור ליום ג' ונקבר יום ו' אייר תקכ"ז לפ"ק. תנצב"ה.

בפניהם הקהל שם גרשם עליו אלה הדברים. בחודש השני הוא חודש זיו. שנת
רבינו יצחק הלוי נלקח אל האלקים אלף למספר בני ישראל. אף מיעוט נחמט זיו הודינו ונלקח מאתנו יקר הודינו. ונוטל יקרינו. אוי לנו כי פנה יום. כי ינטו צללי ערב. יום תצנית שני היה. והיה לפנות ערב ויצא יצחק לשוב שיחה נאה. נאה דורש ונאה מקיים. ויקרא ביום ההוא לבכי ולמספד על שלשה אנשים אנשי השם. אשר מעולם המה קדושים אשר בארץ. וקשר עצמו בצום ובכי ומספד מר. בדברים המתישבים על הלב. ובכח יגבר איש הלוי להתעורר בתוכחה האי צורבא מרבנן דמוכח להו במילי דשמיא ומרחמי ליה בני מתא. והי כאשר כלה יצחק לגמור הדרוש. וילך יצחק הלוי ושוב לביתו. שלט בגופו לא כהתה עינו ולא נס ליחו. השמש כבתה שמשו ונרה. גפשו יצאה בדברו בה רוח עברה בו ואיננה. ולא יכירנה עוד מקומו. בין לילה היה ובין לילה אבד חסיד מן הארץ. הלא הוא אדונינו מורינו ורבינו הרב המופלא ומופלג בתורה וביראה החסיד המפורסם אב"ד ור"מ דש"ס קהלות אה"ו יצ"ו. שמו נודע בשערים מהר"ר יצחק הלוי איש הורוויץ זצ"ל. שבץ חיים לכל תי בליל ג' אור ליום ו' חודש אייר. ולמחרתו ביום השלישי שב לעפרו ויקברו את יצחק בקהל גדול. ויאספו אליו כל בני הלוי. וכבוד עשו לו במותו להזכירו לשבח ולהספידו כראוי זצ"ל. ואם לשכנו תדרשנו איה מקום מנוחתו. ובאתם שמה אל הקבר של הדיין חמציון והתורני כש"ת שמואל היילבוט זצ"ל. ושם הוצב לו קבר לצד ימינו:

והנה בכל מקום אשר דבר מותו מגיע אב"ד גדול ליהודים. בכי ומספד תמרורים.
ויספדו אותו כל גדולי הדור בכל מקומות מושבותיהם. ועשו לו מספד גדול וכבד מאד בישראל. כי במותו לא הניח אחריו כמותו בחריפות עצומה בתלמוד ובפוסקים. גם הגאון מו"ה יוסף שטיינהארט אב"ד ק"ק פיורדא" כמבואר בספרו להגאון

משביר בר (דף כ"ג.) וכן הגאון מו"ה „אברהם משולם זלמן" אשכנזי (בן הגאון הח"ץ) אבד"ק „אוסטרא" כמבואר בספרו שו"ת דברי רב משולם (דף ל"ח:). ועוד כמוהם הרבה מאד:

רבינו יצחק הלוי היה אחד מן ארזי הלבנון. מאדירי התורה אשר בצלו חיו תופסי התורה והתלמוד. ושמו נודע בשערים המצוינים בהלכה עד ימינו אלה. נוסף על זה היה צדיק בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו. נערץ ונקדש לאיש אלקים קדוש מאד ונורא שמו בסוד קדושים רבה. מוכתר היה רבנו „יצחק הלוי" בכשרונות נפלאים. אשר בהן יחון אדון כל העולמים את בחיריו מרבבות אלפי קודש. שכלו היה מבעית בתלמוד. ההקפה שלו הי' עד לאין מכביר ברגעים אחדים הי' מקיף את כל חדרי התלמוד ומסתרותיהן. בסקירה אחת הי' סוקר את הכל. וירד עד קצבי הררי עז ומצפוניו במעוף קל בלי ליאות מצא ראייה וסמך לדבריו אשר הרו והגו רעיוניו מדברי התלמוד והפוסקים. כחומר ביד היוצר וכטיט נרוק. אשר יכול לתתו בכל דפוס כרצונו כן הי' התלמוד בידו לכל אשר יחפוץ יטנה. ולכל אשר תהי' רוחו ללכת שם הלך גם התלמוד עמו. כי שכלו הכביר הי' רוח החיה בכל אופני מרכבותיו. הוא הי' מגדולי אבירי החריפים בהליכות התלמוד. אבל יתר שאת ויתר עז הי' לו על כל גדולי החריפים בתלמוד. כי על ידי שכלו החד והשנון הי' עושה את כל הרכסים לבקעה את העמקים למישור. וכל הדבר הקשה כבדול הוא מפעפצו בעומק שכלו הנשגב. ואם אחד מגדולי האחרונים הקשו איוה דבר על אחד מגדולי הפוסקים ורמי עליו מן מקום אחד בש"ס שלא כדבריו. ע"י הבנתו העמוקה ושכלו השנון לא לבד שהי' מתרץ את דבריו באופן מאד נעלה. אלא אדרבה הוא מביא ראייה לדבריו מן אותו מקום שהוא אשר השיגו עליו. והראה לדעת שלא לבד שלא קשה מן הסוגיא הלזו ואין כאן סתירה כלל רק אדרבה מכאן יש עוד סיוע וראיה לדבריו של אותו פוסק. כ"כ הי' התלמוד בידו לכל אשר יחפוץ יטנה. לדוגמא גדולי האחרונים הקשו על שיטות מהר"א ששון מדברי הגמרא סנהדרין (מ"א.) שיש שם סתירה לדבריו. „רבינו יצחק הלוי" לא לבד שהוא מתרץ את שיטתו שאין עליו קושי כלל. רק אדרבה מביא ג"כ ראייה לדבריו מן אותו מקום אשר הקשו עליו (ראה בשו"ת מטעמי יצחק סי' י' ובפתחי תשובה אהע"ז סי' קע"ה סקליא. ושו"ת בית אפרים אהע"ז ע"ש). וכן מה שהקשו גדולי הראשונים על שיטות הראב"ד מדברי הש"ס בכתובות (ל"ט:) הוא על ידי חריפתו הגדולה והבנה העמוקה אשר לו הראה לדעת כי אדרבה מכאן ראייה לשיטות הראב"ד ז"ל (ראה בספר הפלא"ה מבן דורו על כתובות בד"ה שלי ע"ש). גם הי' רבינו ז"ל תקיף בדעתו בהוראה. ולא הלך בעינים סגורות אחרי הרבנים שקדמו לו רק עמד ברשות עצמו והי' בוחן ובודק בעין פקוחה את כל דברי גדולי האחרונים. ומעביר אותם תחת שבט הבקורת ע"י שכלו החד והחרוף. ולא הי' נגרר אחריהם אף שהיו מרובים. גם לפני רבותינו בעלי התוספות לא הי' בכנע ופסק כנגדם. עד שהגאון בעל נוב"י כותב עליו את אלה הדברים. „ומאד אני תמה על מחותני הגאון וכי הוא זה דרך החכמים לדחות דברי התוס' וכי יש בנו כח לחלוק על התוס' במקום שלא כצאנו מן הקדמונים חולק עליהם. ואפילו בראיות גמורות אין בידינו לדחות דבריהם ק"ו בסברות כאלו". (ראה נוב"י קמא אה"ע סי' ע"ו ע"ו) גם שני עמודי בית ישראל גדולי המפורשים של הש"ע ה"ה הגאונים בעל הטו"ז והמג"א לא זכו בעיניו. ואומר עליהם כי „שגגו בזה האחרונים" (ראה בספרו שו"ת מטעמי יצחק סי' א'). ואת דברי הגאון בעל משנה למלך הוא מבטל כלאחר יד באמרו „לא קיי"ל כפסקא דא שהמציא בעל משנה למלך (ראה בתשובתו הנ"ל הנדפסה בנב"י קמא אה"ע סי' ע"ו):

נוסף על חכמתו ובינתו בהליכות התלמוד אשר הי' עמוד הברזל אשר כל בית ישראל הי' נשען עליו הי' נערץ ונקדש בכל אפסים לאיש אלקים קדוש צדיק מושל ביראת אלקים קדוש מרחם אמו. אשר דרכו והילוכו הי' בקודש איש אשכולות אשר תורה וחכמה (חכמת הנסתרה) ויראת ד'. רוח דגת ומוסר השכל יחדיו

יחדיו בו נצמדו. וכל גדולי הדור אצלו לו כבוד ויקר עד ימינו אלה. מנעוריו
הי' מתנהג בפרישות יתירה וחסידות מופלאה. לא הסתכל חוץ לד' אמותיו. גבות
עיניו היו גדולים ונופלים על עיניו. ואם אחד המרה את פיו אז הסיר את גבות
עיניו מעל עיניו והביט על אותו האיש ומיד נענש. תואר פניו הי' נורא מאד
כמלאך איש אלוקים. מי שראה אותו והביט את פניו מיד חרדה גדולה אחזת אותו
ואימה גדולה נופלת עליו. בהיות הגאון רבינו "יצחק הלוי" עוד אברך צעיר לימים
בהיותו "בבראדי" הוא ורעו וידידו אנוש כערכו הגאון בעל נוב"י בימים ההם
ובזמן ההוא התחיל הבעש"ט להתגלה. ונעשה צדיק לחסידיו אשר נהרו אחריו.
והחל טיבו לצאת בעולם היהדות לפועל ישועות ופוקד עקרות, אז רבנו "יצחק
הלוי" ואתו עמו ידידו רבנו "יחזקאל סג"ל לנדא" התחילו להתלוצץ עליו לעין
כל הדברים האלו הובא לפני הבעש"ט. אז אמר לקהל חסידיו את אלה הדברים.
הזהרו מאד בפני שני בני יצהר האלו כי בזכות שני זיתים האלו הי' "יצחק"
השחור והי' "יחזקאל" הגבוה והדק חצי העולם קיים (אויף דען שווארצען
אייצק אונד דען דארען יחזקאל שטעהט איינע האלבע וועלט) ע"כ אנכי מצוה
אתכם שלא תבהל פיכם לדבר עליהם רעה. בעת היותו שוכן "בבראדי" אז בכל
סעודה שלישית אחרי אשר כבר גמר מלאמך התורה בפרשת השבוע לפני המסובין
לפניו. ועדיין לא הגיע זמן תפילת ערבית. אז מאד הי' שמח אם אחד מאנשיו
התחיל לספר איזה מעשה מן הבעש"ט איך הוא מתנהג בברכו את הנשים ואיך
הוא מחלק שיריים לפני אנשיו אשר רובם ככולם המה ע"ה אנשי הכפרים ואו
צחוק קל עבר על שפתיו. הדברים האלו הובאו אל הבעש"ט. אז צוה לאנשי
בריתו. כי בכל שבת ילכו שנים מהם לעת סעודת השלישית לבית הרב ולדבר
עליו למען יהי נחת רוח לאותו צדיק והוסיף לאמר דעו כי מן ר"ח אלול עד
מרחשון רוח הקודש הופיע עליו יותר ממני. בימים האלו הי' מדבר רק בלשון
הקודש והי' שונה בספרי מוסר ובספרי קבלה יותר מן לימודו בתלמוד ושפך
דמעות לפני קונו וצורו באמירת תהלים. כי בעל בכי גדול היה. - כאמור הי' מתענה
ארבע מאות תעניות. למען לא תמיש התורה מזרעו וזרע זרעו עד עולם. ויהיו
רבנים יושבי על מדין בערי יהודה במדינות שונות. ותפילת אותו צדיק נתקיים
בו עד עתה. כי לא פסקה מן בניו ובני בניו רבנים גדולים גאונים מצוינים יושבי
על מדין בקהלות הראשיות שבישראל. נוהג הי' אותו צדיק אם עברו עליו ארבעים
יום ולא הי' לו איזה הפסד, אם לא נשברה איזה כלי בביתו או כדומה הי' מתענה
תענית. כאמרם בעירובין (ט"ז:) כל שעברו עליו מ' יום בלא יסורין קיבל עולמו.
במערבא אמרי פורעניות מזדמנת לו. בעבור זה הי' מתענה לכפר לו. פעם אחת
אירע לו דבר, בלמדו בליל ש"ק בחצות הלילה לאור הנר הדלוק לו בעבורו,
ושכח שהוא שבת ולקח את הנר לטלטלו ליקח איזה ספר מן המגדל אשר הי'
צריך לו. ובנתיים נזכר כי הוא ליל ש"ק ושגג בטלטול נר של מוקצה, אז כל
משך ימי השבוע לבו עליו דוי והתענה שני וחמישי על אודות הדבר הזה כי אירע לו
זאת וחטא בשגגה באיסור מוקצה, והי' עצב מאד כל משך ימי השבוע ולבו בל
עמו. וכל רואיו הכיריהו כי הוא מרה נפש. בעש"ק אחרי כן כאשר הלך להמקוה
לטבול עצמו לכבוד היום, ולא הניח שום אדם להיות שמה במקוה עמו יחד. אז
הוא עמד שם זמן מה ובכה במר נפשו על השגגה שאירע לידו. איש אחד בראותו
כי המקוה ריקנית. כי לא ראה את רבנו אשר הי' עומד בצד אחד בהשתפך נפשו
לפני קונו וצורו בהתעוררת גדולה, שפך קומקום של חמין לתוך המקוה ושפך
עליו מלא קומתו ונכוה במקומות הרבה מן רתיחת המים. האנשים אשר היו בעת
ההוא במרחץ בידעם כי הרב הוא עומד כעת במקוה תפוס ברעיוניו. נבהלו עד
מאד, ורצו מהר לתוך המקוה לדעת את שלומו. כאשר באו אליו שמעו ממנו
רק אלו הדברים "אש תחת אש". המה הריצו אותו מן המקוה וראו כי נלוה
בהרבה מקומות עד מאד, שאלו אותו פשר דבר מה זאת "אש תחת אש" או סיפר
להם את כל אשר קרוהו בליל ש"ק העבר ולא נח דעתו עד עתה כי נענש מן
השמים

השמים ונזף בדין כי נכוה באש, ובוה יכופר לו החטא אשר חטא מתוך האש. וזה הי' כוונתו „אש תחת אש“ כי האש הלזה יכפר את האש אשר חטא בו. ואז הגאון המפורסם מרן „משולם יששכר הלוי איש הורוויץ וצוק“ אבד“ק סטאניסלאב כאשר רגיל לספר מעשה הלז, הי' מוסיף לפרש בזה דברי הכתוב (איכה ה' ז') אבותינו חטאו ואינם ואנחנו עונותיהם סבלנו. דלכאורה יש לדקדק כי פתח בחטא דהיינו שוגג ומסיים בעון דהיינו מזיד. אך הביטו נא וראו מה בין תקיפי קדמאי לדורותינו אלה. אבותינו אם אירע להם איזה מכשול קל בשוגג וחטא כל דהו אינה לידם, אז כל משך ימי השבוע היו דואגים על זה השוגג, ואינם מתוך עגמת נפש לא היו יכולים לתת בנפשם עוז מה לעשות איך לכפר אותו חטא אשר ד' אינה לידם. לא כן בדורותינו אלה, מה שהי' נחשב לאבותינו לעון דהיינו מזיד ופשע רב, אנחנו סבלנו ואין איש שם על לב לשוב בתשובה. „הבעש"ט“ אמר כי משפחת „הורוויץ“ היא משפחה טהורה נקיה מכל בני לוי, דור אחר דור בלי שום תערובות שמץ פסול. הוא הי' אומר אם אחד מן המשפחה הרמה והנשאה הלזו מוריד דמעות לפני הקביה מעמקי דליבא, אז מיד נענה. בעבור זה הי' מצוה לאנשיו אנשי בריתו, שלא יהין איש לצער את אחד מן רבני המשפחה הלזו, כי ענש יענש:

ודע כי רבינו „יצחק הלוי“ פעמיים נשא אשה, אשת נעוריו „רייצא“ כאמור היתה בת הנגיד מנהיג המדינה ר' „יעקב באב"ד מבראדי“, היא מתה ביום ש"ק י"א תמוז תקס"ו. אחרי מותה לקח אם „בילא“ בת גיסו אחי אשת נעוריו הנגיד ר' „יצחק באב"ד מבראדי“ (אבי הג"מ יהושע העשיל באב"ד אבד"ק טרניפול מח"ס שו"ת ספר יהושע), ותמת גם היא בעיר „בראדי“ אחרי מות רבינו ז"ל ביום ט"ו מרחשון תקס"ג. מנשואין אלה הי' לו חמשה בנים ועשר בנות מהם נשואות למרנן ורבנן ותלמידיהם, מהם גדולי הדור אשר האירו פני תבל בתורתם וחכמתם. ואלה תולדות „יצחק הלוי“:

בנו הראשון הי' הרב הגאון החריף העצום ומפולפל הנפלא מו"ה „מרדכי צבי הלוי אבד"ק הורחוב“ במקום אשר שמש שם ברבנות בימי חרפו אביו הגאון ז"ל. תשובות אליו נדפסו בשו"ת נוב"י (תניינא אה"ע סי' קי"ב). ובשו"ת גבעת פנחס (סי' ל'). וגם הוא פעמיים נשא אשה אשת נעוריו „דינה“ היתה בת הרה"ג מו"ה „יוסף סג"ל לנדא אב"ד בקלויז דק"ק סלוצק ובק"ק מעזריטש ומנ"כ באפטא. והוא הי' בנו של הרה"ג „יחזקאל סג"ל לנדא אב"ד דקלויז בעיר אפטא ומנהיג המדינה דגליל קראקא אחי הרה"ג מו"ה יהודה סג"ל לנדא אבי בעל נוב"י ז"ל. אחרי מותה לקח לו לאשה את „טויבא“ בת הרב הגאון מו"ה „משה אבד"ק סאטנוב“, אלמנת הרה"ג מו"ה „מענדיל אבד"ק לענטשנא“. ובשנת תקנ"ח הי' איחן מושבו בעיר „בראדי“, ונח נפשיה שמה ביום ד' כ"ה כסלו תקצ"פ. ולא הי' לו בנ"י כי אם חמש בנות גבירות שאננות נשואות לחורי הארץ נגידים וקצינים אשר יצאו מהם משפחות נכבדות וחשובות עד ימינו אלה, ודי בזה: בנו השני הי' הרב הגאון מו"ה „אלעזר הלוי אבד"ק זלאזיץ“ (חתנא דבי נשיאת של הגאון מופת הדור מו"ה שאול אבד"ק אמ"ד בעל בנין אריאל) ונח נפשי דרב „אלעזר בזלאזיץ“ ביום ט' אדר תקע"ג. ולו שלשה בנים רבנים. בנו הראשון הי' הגאון מו"ה „אריה ליבש הלוי אבד"ק סטאניסלאב“ ויבואר אודותיו להלאה. — בנו השני הי' הרב הגאון מו"ה „שאול הלוי“. בנו השלישי הי' הרב הגאון מו"ה „אברהם יעקב יוקיל הלוי אבד"ק זלאזיץ ואח"כ ראש ב"ד בלבוב“. — ומה שנוגע לתולדות הג"מ „אריה ליבש הלוי אבד"ק סטאניסלאב“, ידענו כי נולד בשנת תקי"ח, בשנת תקמ"א נתמנה לאב"ד „בסטאניסלאב“ ושמם שם ברבנות ס"ג שנים, ונח נפשיה דרב האי גאון צדיק יסוד עולם בער"ח טבת תר"ד בעיר „סיסמניץ“ ושם חלקת מחוקק ספון. ולו שלשה בנים גדולים בתורה ושש בנות. מהם נשואות לת"ת מובהקים ומהם לחורי הארץ נגידים וקצינים. ואלה הם. בנו הראשון הרב הגדול ר' „צבי הירש הלוי“ נשא אשה מעיר „שקלאב“ בת בתו של הרב

הרב הגאון נשיא הוא בישראל מו"ה, יהושע צייטלין משקלאב אשר קיבל התואר "האף ראהט". מן קיסר רוסיא ה"ר, צבי הירש" לא אכל ארבעים שנה בשר רק מאכלי חלב ובעבור זה הי' נקרא בשם ר' "הירש" מילכיגער. ולו שני בנים גדולים רבנים מובהקים. האחד הוא הגאון המפורסם מופת הדור והדרו מו"ה "אלעזר משה הלוי איש הורוויץ אבד"ק פינסק", נולד "בשקלאב" ביום ב' דר"ה תקע"ח ונפטר "בפינסק" ביום ד' ו' אב שנת תר"ן. חיבר ס' אהל משה (ווארשא תרמ"ט) והגהותיו על ש"ס נדפסו בש"ס ד' "ווילנא". השני הוא הרב הגאון מו"ה "יהושע הלוי אבה"ק שקלאב". וימת שם "יהושע" ביום ח' אדר שנת תר"ן בהיותו בן ששים ושבע שנים. ומילא אחריו שמה חתנו הג"מ "מאיר שווארץ". ונח נפשיה דרב "מאיר" ביום א' ר"ח טבת תרפ"ח:

בנו השני (של הג"מ אריה ליבש הלוי) הי' הרה"ג מו"ה "יעקב יוקל הלוי דיין ומו"ץ בבראדי" ורב אצל החבורה של מוכרי הקמת. וימת "יעקב בעיר זלאזיץ". והוא אבי שלשת האחים הרבנים סמוכים מו"ה "אברהם יששכר הלוי אבד"ק צעשינאב" ואח"כ נתקבל לאבד"ק "האלישיץ" ושמן"כ. ומו"ה "ברוך הלוי אבד"ק שעברשין". ומו"ה "אלעזר הלוי דיין ומו"ץ בעיר זלאזיץ". - מן חתניו לוקחי בנותיו (של הג"מ אריה ליבש אבד"ק סטאניסלאב) שנים מהם היו ת"ח מובהקים. האחד הוא הרה"ג מו"ה "מרדכי" אשר בשחרותו הי' דיין ומו"ץ "בבראדי" בבי דינו של הגאון מו"ה שלמה קלוגער" ובשנת תק"ץ בערך נתמנה לאבד"ק אושציא זיעלאנא ושמש שם ברבנות כעשר שנים. ושם אשתו "רותא" היא מתה בסטאניסלאב ביום כ"ט אדר תרמ"א. והג"מ "מרדכי" הי' בנו של הרה"ג מו"ה "דוד" אשר בשחרותו שמש ברבנות בעיר לעשנוב וימת "דוד" בעיר בראדי ביום א' ב' דר"ח אלול תקפ"ו ושמן"כ. (ושם אשתו היה שרה בת ה"ר "שאל חלפן" אשר לעת זקנתו נסע יחד עם אשתו "אסתר" לארץ ישראל ומתו שמה בעיר צפת) והג"מ "דוד" הי' בנו של ה"ר "משה" מעיר שדה לבן. גיסו של הרב הצדיק מו"ה "מרדכי מנישכין ז"ל. - להג"מ "מרדכי אבד"ק אושציא זעלאנא" הי' לו בן ושמו "יצחק שאול אפאטהעקער מעיר צאנז" כי לקח משם אשה את בת הנגיד ר' "ארי" ליב סג"ל לנדא" בנו של הרב הגאון מו"ה "ברוך סג"ל לנדא אבד"ק צאנז" והגליל. - חתנו השני (של הג"מ אריה ליבש הלוי) הי' הרב הגדול מו"ה "חיים האלברשטאם". אבי הרב הגדול מו"ה "יצחק האלברשטאם מקראקא" מח"ס שיח יצחק (לבוב תרמ"ב). וה"ר "חיים אלברשטאם" הי' בנו של הרב הגאון מו"ה מרדכי אבד"ק קאמרנא חתן הג"מ אריה ליבש בערנשטיין אבד"ק זבאריז ובסוף ימיו רב הכולל על מדינת גאליציא ולודמר" (ע"ע בספרי כתבי הגאונים עמוד ל"ו) אשר נח נפשיה דרב "מרדכי בעיר בראדי" ביום ו' לחודש טבת תקפ"ז. והוא הי' בנו של הג' מו"ה "שמחה אבד"ק דעסויא, בן הגאון המפורסם מו"ה צבי הירש חריף אבד"ק הלברשטאדט:

בנו הסלישי של הגאון מו"ה "אריה ליבש אבד"ק סטאניסלאב", אשר בן זקונים הי' לו, הי' הגאון המפורסם רבן של ישראל מרן "משולם יששכר הלוי אבד"ק סטאניסלאב" מח"ס שו"ת בר ליואי, אשר זכה כי יצא ממנו דור ישרים יבורך בנים ובני בנים גאונים מצוינים וגדולי הדור אשר ישבו בקהלות הראשיות בישראל בתור אב"ד ור"מ, ומחברי ספרים יקרים ונחמדים עד מאד. ואלה מטה בני יששכר. הוא רבנו משולם יששכר הלוי אבד"ק סטאניסלאב. - בנו הראשון הי' הרב הגאון המובהק מו"ה "אלעזר הלוי אבד"ק ראהטין" מח"ס דבר הלכה (לבוב תרכ"ג) ונח נפשיה שמה ביום ב' דחג השבועות שנת תרכ"ט בהיותו בן מ"ב שנים. הניח אחריו שלשה בנים רבנים סמוכים. (א) הרב הה"ג מו"ה "שלום אלתר הנולד לו בר"ח אלול שנת תרי"ח בעיר ראהטין... בשנת תרמ"א נתמנה לרב ואב"ד דק' טויסט, וימת שם בטרם הגיע לשלשים שנה בשנת תרמ"ו. (ב) הרב הגאון הגדול מו"ה "דוד שליט"א שהוא כעת אבד"ק סטאניסלאב. עוד ינוב בשיבה כמו דשן ורענן. נולד בער"ח כסלו שנת תרכ"א בראהטין. בשנת תרמ"ח נתמנה.

נתמנה לאבד"ק "קאזלוב" ובשנת תרע"א נתמנה שוב למלאות מקום אבותיו בעיר "סטאניסלאב" (ג. הרה"ג מו"ה "אפרים פישל" ז"ל. נולד ביום ז' אדר שנת תרכ"ב בראהטין). בשנת תרנ"א נתקבל לאבד"ק "מאריאמפאל" וימת "אפרים בעיר ווינא" בשנת תרס"ג ושמן"כ. ואחותם הבכירה היתה אשת הרה"ג מו"ה "יהושע העשיל פרענקיל תאומים אבד"ק לובטשוב" הנפטר שמה בחודש אדר שני שנת תרנ"ד. והוא הי' בנו של הרה"ג מו"ה "יעקב יצחק ת"פ אבד"ק צעשינוב" וימת שם יעקב ביום כ"ז תמוז תרנ"ג. ואביו של זה האחרון הי' הרב הג' "יהושע העשיל ת"פ מקאמרנא" בנו של הגאון המפורסם מו"ה "ברוך פרענקיל אבד"ק לייפניק" : בנו השני (של הג"מ משולם יששכר) הי' הרב הגאון מו"ה "יצחק הלוי מח"ס תולדות יצחק" (לבוב תרכ"ו) ומאה שערים (שם תרמ"ז) אשר בשנת תרמ"ח נתמנה למלאות מקום אביו לאבד"ק "סטאניסלאב" וימת שם יצחק ביום ה' ב' מרחשון שנת תר"ס לפ"ק. ולו בן יחיד רב אב"ד. וגם שני חתניו לוקחי בנותיו היו רבנים יושבי על מדין בערים שונים. בנו יחידו הי' הרב הגאון המפורסם מו"ה "אריה ליבש הלוי" מח"ס שו"ת הרי בשמים ב"ח (לבוב תרמ"ב. תרנ"ז) נולד בשנת תר"ז. בשנת תרל"א נתקבל לאבד"ק "ולאזיץ" וישב שם ג' שנים אח"כ חזר לו לעירו סערעט מקום מגורי חותנו. בחורף שנת תרל"ח נתמנה שוב לאבד"ק סטריא. ובשנת תרס"ד לאבד"ק "סטאניסלאב" במקום אבותיו וימת שם ביום ה' כ"א סיון שנת תרס"ט לפ"ק וגיסיו בעלי אחותיו היו. א. הרה"ג מו"ה "פנחס הלוי איש הורוויץ אשר נתמנה לאבד"ק זוראוני" בשנת תרמ"ח אחרי נסיעת חותנו משם למלאות מקום אביו בעיר "סטאניסלאב". ונח נפשיה דרב "פנחס" שמה בשנת תר"פ. ואביו ר' "חיים צבי הלוי מעיר יאסטי הי' בנו של ר' יצחק הלוי מבראדי" אשר הביא לבית הדפוס את הספר שו"ת גבעת פנחס (לבוב תקצ"ז) והוא בן ר' "יואל הלוי בן הגאון מו"ה צבי הירש הלוי" אבד"ק פפד"מ בעל מחנה לוי ודי בזה. ב) הרב הגדול מו"ה "לוי יצחק לעמסערסקי אבד"ק סמילא" :

בנו השלישי (של רבנו משולם יששכר הלוי) הי' זקני אבי אבא הגאון הגדול המובהק מו"ה "שאל הלוי" זצ"ל. נולד בשנת תקצ"א "בולאזיץ". בשנת תר"י נשא אשה את זקינתי בת הנגיד ונדיב ר' "יעקב נפתלי הירץ לונדון" מגדולי נכבדי עיר בראדי. אשר ילדה לו אשתו השניה הינדא נכד הגאון המפורסם מאור הגולה מו"ה "אלכסנדר סענדר מרגליות אבד"ק סאטנוב" (דודו ורבו של הגאון מו"ה "אפרים זלמן מרגליות מבראדי"). בשנת תרי"ג נתקבל לאבד"ק "אוסציא זיעלנא". שמה הו"ל את ספרו שו"ת בשמים ראש (לבוב תרל"ח). בשנת תרמ"ד נתקבל שוב לאבד"ק "טיסמניץ". וימת שם ביום כ"ח לחודש תשרי שנת תרע"ג. אחרי אשר שמש ברבנות ששים שנה. ולו שני בנים רבנים גדולים. בנו בכורו הי' אאמור הגאון המפורסם מופת הדור והדרו נור הזמן וכתרו. חד מן השרידים אשר תורה וחכמה יחד בו נצמדו כש"ת מו"ה "חיים אריה הלוי" הנולד באסרי חג שבועות שנת תרי"א בעיר "בראדי". בראשית שנת תרמ"א נתמנה לאבד"ק "זאלקווא" בחודש שבט תרמ"ה נתמנה שוב בתחילה למלאות מקום אב"ד בעיר "קראקא" אשר משנת תרמ"ג לא הי' שם אב"ד קבוע. והוא הנהיג את העם שמה וישב בראש בית דינו וכל צרכי ציבור נעשה רק על ידו. אח"כ בקיץ תרנ"ט נתנו לו ג"כ התואר אבד"ק "קראקא". ובכן הי' אבד"ק "קראקא" והגליל עד יום פקודתו הוא יום י"ב לחודש כסליו שנת הסת"ר לפ"ק ונח נפשיה דרב האי גאון וגדול הדור בדמ"י ימיו בהיותו בן חמשים ושלוש ומחצה שנה. אחיו הצעיר אשר הי' בן זקונים להוריו הי' הרב הגאון מו"ה "פנחס הלוי" הנולד בשנת תרכ"ה בעיר "אוסציא". בשנת תרנ"ט בחודש כסליו נתמנה לאבד"ק "בראדי" הסמוכה לסטאניסלאב. ונח נפשיה דרב "פנחס" ביום ח' לחודש ניסן שנת תר"פ בעיר "קראקא" ושמן"כ :

בנו הרביעי (של רבנו משולם יששכר הלוי) הי' הרב הגאון מו"ה "יעקב יוקל

יוקיל הלוי. אשר זמן מה שמש ברבנות בעיר „דעלאטין“. חיבר ס' אבני שהם (לבוב תר"ם) ושו"ת הריב"ם (מונקאטש תרס"ח) ועוד שאר ס' קטנים ונח נפשיה דרב יעקב בראשית שנת תרע"ה בעיר סטריא. אשר נמלט שמה מפני גייסות חיל הרוססים במלחמות העולם :

בנו החמישי הי' הרה"ג מו"ה „יוסף הלוי“ הנולד בשנת ת"ר בעיר „סטאניסלאב“ ונפטר ביום ט"ז אדר שנת תרנ"ח בשנת תרמ"ד אחרי נסיע' אא"ז הגאון מו"ה „שאל מעיר אוסציא“ לשבת על כסא הרבנות בטיסמניץ. נתמנה הוא על מקומו שם. ושמש שמה ברבנות כמו ג' שנים אחרי כן חזר לו לעיר מולדתו „סטאניסלאב“ וימת שם יוסף בטרם בא לימי זקנה. השאיר אחריו בכתובים ספר תפארת יוסף הנאבד בימי מלחמות העולם. והוא פעמיים נשא. אשת נעוריו חיה היתה בת הרה"ג דוד אשר ישב על כסא אביו הרה"ג מו"ה „חיים לאב"ד בעיר בוברקא“ וזה האחרון נתמנה לאב"ד שם אחרי מות אביו הגאון המפורסם מו"ה שמחה אבד"ק בוברקא. והיא ילדה לו ארבע בנות. אחרי מותה לקח אשה חדשה והיא ילדה לו שני בנים ובת. ודי בזה. ומן חתניו לוקחי בנותיו של הגאון מו"ה „משולם יששכר“. אציג בזה רק את חתנו הראשון והוא הרה"ג מו"ה „יצחק יהושע קלוגער“ אשר אחרי מות אביו נתמנה ביום י"ד טבת תר"י לאבד"ק „גריידינג“ וימת שם יצחק יהושע ביום כ"ד אדר שנת תרס"ה. ובנו הרב ר' „יוסף“ מילא מקומו שמה. ואביו הג"מ „חיים דוד“ נתמנה שמה לאב"ד ביום ט"ז אדר שנת תקצ"א ביום אשר מת שם אביו הרב הגאון מו"ה „אברהם צבי“. ושמש שם ברבנות עד יום פקודתו הוא יום י"ד טבת תר"י. והג"מ אברהם צבי נתמנה לאב"ד שמה בשנת תקמ"ט אחרי מות אביו הרב הגאון מו"ה יוסף ז"ל. ושמש ברבנות שם עד יום מותו שנת תקצ"א. בשנה הראשונה לשבתו שמה נבנתה שם הבית הכנסת בשנת תק"ן אשר עד היום הזה הי' שמה רק בית הכנסת קטן בנין של עץ. אביו הג"מ „יוסף“ נתמנה שם לאב"ד בשנת תקכ"ט וישב על כסא שם עד יום מותו שנת תקמ"ט. והוא הי' בנו של הרב הגאון מו"ה „דוד אבד"ק דראהביטש“ אשר הי' נקרא דוד על שם זקינו בעל הט"ז והוא היה הראשון מנכריו אשר הי' נקרא על שמו ושם אמו אסתר אשר אבי' מת על פני אביו הגאון בעל הט"ז והיא נתגדלה על ברכי זקונה הגאון בעהט"ז ז"ל. כל אלה מטה בני „יששכר הלוי אבד"ק סטאניסלאב“. ויותר מן מה שכתוב כאן מבואר אצלינו בספרי „תולדות משפחת הורוויץ“ אשר אתי בכתובים. וראה ג"כ בספרי „כתבי הגאונים“ דמ"ו ע"ש: **בנו** השלישי (של רבנו יצחק הלוי) הי' הרב הגאון הישיש מו"ה יעקב יוסף הלוי אבד"ק אלעקסניץ ונח נפשיה דרב יעקב יוסף בהיותו זקן ושבע שנים. בן מאה שנה בעיר בראדי ביום ט"ז טבת תר"א ושמן"כ. בנו ה"ר צבי הלוי הי' חתן ה"ה מו"ה שלמה נפתלי צוזמיר שהי' אב"ד דגליל טשארטק. ודי בזה: **בנו** הרביעי הי' הרב הגאון החסיד מו"ה נתן הלוי אבד"ק שדה לבן. והוא הי' התנא דבי נשיאה כי לקח את פיגא בת דודו הגאון מו"ה נפתלי הירץ אבד"ק דובנא. לו לאשה. בשנת תק"ס אחרי מות גיסו הרב הגאון זאב וואלף אבד"ק דובנא נתמנה הוא שם בתור במקום רב ואב"ד. ונח נפשיה דרב נתן שמה ערך שנת תקס"ו. הרב הגאון מו"ה חיים כהן ר"פ. אבד"ק אוסטרא כתב עליו בספרו שו"ת מים חיים חיו"ד סי' ל"א „שידוע ומפורסם צדק“ הוא הי' חשובי בנים ודי בזה :

בנו החמישי הי' הרב הנגיד מו"ה אברהם אריה לייב הלוי מבראדי (ואותו ילדה לו אשתו השניה) והוא הי' ילד קטן כבן חמש שנים במות עליו אביו הגאון זצ"ל. הוא נשא אשה את הינדא בת הרב הקצין המפורסם מו"ה יקותיאל זלמן הכהן ר"פ. הידוע בשם ר' זלמן פערילס מבראדי. והיא ילדה לו בנים ובנות מהם נגידים וקצינים אנשי השם נכבדי ארץ בערי קראקא. בראדי. ודוקלא. וימת אברהם בעיר בראדי ביום ד' לחודש ניסן שנת תקס"ג לפ"ק ודי בזה. כל אלה תולדות יצחק הלוי מבניו הזכרים. עתה שוב נשוב לדבר מתולדות

מתולדות חתניו לוקחי בנותיו של רבנו „יצחק הלוי“. אשר גם מהם יצאו דור ישרים יבורך בנים ובני בנים יושבי על מדין בערי יהודה במדינות שונות עד ימינו אלה. ואתה הסכת ושמע!

חתנו הראשון במעלה בתורה ובחכמה ובצדקת גם יחד. ה' הגאון המפורסם רבנו משה משולם איגרא אבד"ק „טיסמניץ“ ובסוף ימיו אבד"ק „פרעשבורג“ אשר לקח את בתו רבקה אסתר לו לאשה. אשר אותה ילדה לו אשתו השניה בילא. את פרטי קורות דברי ימי רבנו משולם איגרא. ואת מעשי תקפו וגבורתו בהליכות התלמוד. הלא המה כתובים על ספרי „כתבי הגאונים“ מן דף נ"א-נ"ז ע"ש: **חתנו** השני ה' הרב הגאון מו"ה משה אבד"ק „טשארטקוב“. אשר לקח את בתו פעסיל לו לאשה. אשר ילדה לו אשת נעוריו. וימת שם משה ביום ד' תמוז תקס"ט (ע"ע בספרי „כתבי הגאונים“ דף ט').

חתנו השלישי ה' הרב הגאון הגדול מו"ה „יששכר בעריש“ אבד"ק הנובר והמדינה בן הגאון בעל פני אריה בנו של רבנו בעל פני יהושע ז"ל (ע"ע בספרי הנ"ל דף מ"ט-נא ע"ש).

חתנו הרביעי ה' הר' שאול מבראדי בנו של הרב הגאון מו"ה זאב וואלף אבד"ק הרובשוב. ושם אשתו טויבא (היא מתה ביום ד' ז' ניסן תקנ"ו בעיר בראדי) אשר ילדה לו בנים. ומתולדותיו ידענו כי בן ובת ה' לו. בנו הרב הגאון מו"ה „חיים אריה אבד"ק טרעמבאוול“ נפטר בבראדי ביום ש"ק ז"ח אייר תקנ"ח. ה' מכנה עצמו בשם הורוויץ ע"ש משפחת אבי אמו רבנו יצחק הלוי. והוא אבי הרב הגאון מו"ה „יצחק יעקב הורוויץ“ אשר בשחרותו ה' אבד"ק צעשינוב ופרך שנת תקצ"ד נתמנה שוב לאבד"ק יערסלאב ושמש שם ברבנות עד יום פקודתו הוא יום ב' כ"ד שבט תרכ"ד. אחרי מותו נדפס ממנו ספר „באר יצחק“ עה"ת (לבוב תרל"ג) ודי בזה. ובת הר' שאול מבראדי היתה אשת יעקב מבראדי והיא ילדה לו בן גדול בתורה הוא הרב הגאון מו"ה „יצחק יהושע יאיר הורוויץ“ (ע"ש משפחת אמו ה' נקרא בשם „הורוויץ“) אשר בשחרותו ה' אבד"ק „דוקלא“. משם נתמנה שוב לראב"ד ואב"ד דתוך העיר „לבוב“. ולעת זקונתו נתמנה שוב לאבד"ק זוראוונא וימת שם „יצחק יהושע“ ביום ה' ט"ז כסלו תרי"א. ולו אחות (בת יעקב) היא הרבנית אידל רבקה (היא מתה בעיר „צאנו“ בשנת תר"ך) אשת הרב הגאון מו"ה „ברוך סג"ל לאנדא אבד"ק צאנו“ (נפטר שם ביום י"ז כסלו תר"ח) אשר אביו הרב הגאון מו"ה „משה דוד סג"ל לנדא“ שמש שם ברבנות כארבעים שנה ה' בנו של הרב הגאון „יצחק אייזיק ווייסמאנץ“ אשר שמש ברבנות חמשים ושבע שנים ובאחרות ה' אבד"ק דוקלא וימת שם „יצחק“ בשנת תקס"ד. והוא בן הרה"ג מו"ה „יעקב הלוי ברייטבארט“ שה' ראש ב"ד בעיר מיץ ויצק מים על ידי דודו הרב הגאון מו"ה „משה חריף סג"ל ברנדס אבד"ק מגנצא“. וזה האחרון ה' בנו של הרב הגאון מו"ה „יעקב הלוי ברנדס אבד"ק זאריק“ במדינת פולין אשר אביו הר' „שמואל הלוי ברנדס פרימוס בפרג“ לקח לו לאשה את גיטל בת רבנו מהר"ל מפרג: **חתנו** החמשי (של רבנו „יצחק הלוי“) ה' הרה"ג מו"ה (יעקב) יעקאבקי סג"ל לנדא מבראדי בן הגאון בעל נוב"י ז"ל. אולם לא נשא אותם הארץ לשבת יחד. בעבור זה נתן לה גט כריתות ושילחה מביתו. והיא הלכה והיתה לאיש אחר הוא הרב הגאון מו"ה „נחום קאצינלפויגין אבד"ק בירז“ אשר אביו הגאון המפורסם מו"ה „אברהם ק"פ אבד"ק בריסק“. הנפטר שם ערך שנת תקנ"ה. ה' בנו של הגאון „מו"ה דוד ק"פ אבד"ק קידאן“. בנו של הגאון בעל כנסת יחזקאל זצ"ל. ודי בזה:

חתנו הששי ה' הרה"ג מו"ה „חיים בנו של הגאון המפורסם מו"ה שלמה חעלמא אבד"ק לבוב“ מח"ס מרכבת המשנה על הרמב"ם (פסד"א תקי"א) בהיות עוד צעיר לימים ה' אבד"ק ראדזיל. ונטבע בנהר ביום ב' חג תשבוצות בהיות בן כ"ג שנים. ושם אשתו שרה אשר ילדה לו בן ושמו יצחק אשר

אשר בשנת תקס"ב הי' דר בעיר "סלאנים" אשר במדינת "ליטא". ובעת ההוא כבר הי' לו בן ובת. בתו היתה בעת ההוא נשואה לבנו של הנגיד ר' נפתלי הירץ מעיר באהסלאב. ובנו הי' שמו "יוסף אהרן". ודי בזה :

חתנו השביעי הי' הר' "נפתלי הירץ סג"ל לנדא מבראדי" בנו של הרה"ג מו"ה חיים סג"ל לנדא מבראדי שהי' איזה זמן אבד"ק פודקאמין. ונח נפשיה בבראדי ביום שמחת פורים שנת תקנ"ז בעיר בראדי ושמן"כ. כנודע הוא הי' בנו של הנגיד המפורסם ר' "אברהם סג"ל לנדא מאפטא" בנו של הקצין מו"ה צבי הירש לנדא מאפטא שהי' נקרא ע"ש אמו וויטש בת הגאון מו"ה יצחק חריף אבד"ק קראקא בשם ר' הירש וויטש (א). ושם אשת נפתלי הירץ עלקא. היא מתה ביום כ"ה אדר ראשון תקס"ז בעיר בראדי. ודי בזה :

חתנו

(א) הרב הנגיד המפורסם בעל בעמיו. איש מציון פאר עזרתו ותפארת קהלתו פו"מ דק"ק אפטא. ר' צבי הירש סג"ל לנדא. חידוש בשם ר' הירש וויטש ע"ש אמו וויטש בת הגאון המפורסם מו"ה יצחק חריף אבד"ק קראקא. הי' מגדולי וילדי עיר אפטא המעשירה. אביו האלוף והראש ר' יחזקאל סג"ל לנדא הי' בנו של הר' בנימין הלוי לנדא מאפטא. בשנת תנ"ב כבר לא הי' הר' יחזקאל ואשתו וויטש עוד בין החיים. כי על הפירות אשר נדבו בניו להזכרת נשמתם בעיר אפטא מצאנו שם אח אלה הדברים "זכור אלקים את נשמת האלוף הראש מ"ה יחזקאל במ"ה בנימין סג"ל לנדא. ונשמת זוגתו מ' וויטש בת הגאון מ"ה יצחק אב"ד ור"מ דק"ק קראקא והגליל תנצב"ה. שנת תנ"ב לפ"ק. בנו הר' צבי הירש נולד באפטא ערך שנת ת' לפ"ק. ושם אשתו שרה בת הנגיד ר' נפתלי הירץ הלוי איטינגא רופא מפרעמישלא. בנו של הנדיב הידוע שר וגדול ליהודים ר' אברהם סג"ל איטינגא מווינא הבירה. שהי' נקרא בשם ר' אברהם ריו. אשר לקח לו לאשה את פיגלא בת הנגיד הגביר ר' שמואל פייביש תאומים מווינא. בנו של הרב הגדול הנגיד המפורסם מו"ה אהרן משה תאומים למשפחת לעמלין מפראג, אשר אשתו הגבירה אשת חיל מרת רבקה שטערין היתה בתו של זקני הקצין צבי ונדיב בעל בעמיו הר' ישראל הלוי איש הורוויץ מפ"א. הנפטר שם בשנת של"ג כאמור הי' ר' הירש וויטש בעל בעמיו מגדולי נכבדי עירו. ומנהיג המדינה. אשר זכה כי יצאה ממנו דור ישרים יבורך בנים ובני בנים גדולים בתורה יושבי על מדין בערי יהודה במדינת פולניא. והוא אבי משפחת בני הלוי לנדא. משפחה מיוחסת וחשובה עד היום. ונח נפשי' דרב הירש וויטש ביום ח' לחודש מרחשון שנת תע"ה. ולו ארבעה בנים גדולים אשר יצאו מהם שלשלת גדולה של רבנים וגאונים ומהם גדולי הדור הנודעים לשם ולתהלה עד היום. וגם בת אחת הי' לו ושמה רעכלא אשת הרב הגאון מו"ה אביגדור מרגליות אבד"ק חענטשין בן הג"מ מנחם מענדל אבד"ק קראטשין הנפטר שמה ביום י"ד אדר ראשון שנת תפ"ט. אשר אביו הגאון מו"ה משה מרגליות אב"ד דק"ק טרניגראד הי' בנו של הגאון המפורסם סאר הדור מו"ה מנחם מענדל מרגליות אבד"ק פ"עמישלא, והיא ילדה להג"מ אביגדור אבד"ק חענטשין ארבעה בנים גדולים ומפורסמים גאוני ארץ ואדירי התורה ואלה הם :

(א) הגאון המפורסם החריף העצום מו"ה נפתלי הירץ לנדא (ע"ש משפחת אמו הי' כותב עצמו בשם לנדא) אשר בשחרותו הי' אבד"ק וזעליחוב הסכים שם ביום ד' שבט תקי"ט ע"ס בית פרץ (וזאלקווא תקי"ט) ובשנת תקכ"ג נתמנה שוב לאבד"ק ווישניצא ושמש שם ברבנות עד יום מותו הי' שנת תקל"ח. תשובה אליו נדפסה בנוב"י קמא (צה"ע סי' ס"א) ומהללו ומשבחו ומסארו עד מאד בזמנו אלה נדפסו איזה מתשבותיו בשם אמרי שמר. והוא אבי הג"מ אביגדור אבד"ק חוואסטוב :

(ב) הרב הגאון מו"ה יוסף מת"ס תבנית אות יוסף אבד"ק חענטשין. אשר בנו הישיש הר' אפרים זלמן נפטר בלובלין ביום ג' אדר ב' שנת תקע"ג :

(ג) הרב הגאון מו"ה יחזקאל מרגליות אבד"ק אוסטראוויז ואח"כ בעיר גריידינג. אבי תנאן מו"ה אליהו מת"ס שו"ת חר הכרמל. אבי הג"מ אביגדור אבד"ק יאברוב :

(ד) הרב הגאון מו"ה צבי הירש אשר בשחרותו הי' אבד"ק אופאשנא ואח"כ שמש ברבנות בעיר הי"דעסהיים אשר במדינת אשכנז ונח נפשי' שמה ביום ג' ו' אייר תקמ"ו וזה בת יחידה מלומדת כגברא

מרת וויטש (אשת נעוריו של הג"מ יהושע העשיל הלוי איש הורוויץ אשר נתגרשה ממנו בע"כ כמבואר לעיל) אמו של הרה"ג מו"ה אהרן בעל בית אהרן. אשר שמש ג"כ ברבנות בעיר הענטשין מקום אבותיו ודי בזה :

ועתה שוב נשוב לדבר מתולדות ארבעה בנים אשר הי' לו [להר' צבי הירש וויטש מאפטא] והמה בנו בתים לישראל מהם רבנים גדולי הדור ואלה הם :

בנו הראשון הי' הרב הנגיד המפורסם אלוף ביהודה הר' אברהם הלוי לנדא מגדולי נכבדי עיר אפטא. ונמצא חתימתו בפנקס הקהל שם מן שנת תע"א עד שנת תקי"ז. ולו חמשה בנים גדולים מהם רבנים יושבי על מדין ומהם נגידים וקצינים נכבדי ארץ. ואלה תולדות אברהם :

(א) הרה"ג מו"ה יעקב סג"ל לנדא אבד"ק לעכערטוב חתנא דבי נשיאה של הרב הגאון מו"ה משה ראשנבערג אבד"ק האמבורג. וליעקב יולד שני בנים ובת. בנו הראשון הי' הרב

חגדול מו"ה יוסקינד (ע"ש זקן אמו תנאן המפורסם מו"ה יוסקינד אבד"ק לובלין). בנו השני הי' אג"מ נפתלי הירץ אבד"ק זוואלין ובק' גרעניץ. הסכים בשנת תקמ"א ע"ס כתר אהרן (וזאלקווא תקמ"ב) ותתם

התנו השמיני הי' הר' "מאיר סג"ל לנדא מבראדי". ושם אשתו בריינדיל אשר ילדה לו אשתו השני' בילא והוא הי' בנו של הנגיד הר' אלכסנדר סענדר סג"ל לנדא מבראדי. אשר אביו הרה"ג מו"ה "יוסף הלוי הי' אבד"ק נריידינג" הי' התנא דבי נשיאה של הפרנס המרינא. מו"ה "ישראל איסרל מזאלקווא" ובנו של הגאון המפורסם מו"ה "יצחק סג"ל לנדא אבד"ק קראקא" והגליל. ודי בזה :

התנו התשיעי הי' הר' "יצחק אייזיק מוילנא" ושם אשתו פרומט. ודי בזה : **התנו** העשירי הי' הרב הגאון המפורסם. חסידא ופרישא. נערץ ונקדש בקהל חסידים מו"ה "מנחם מענדיל ראבין אבד"ק ליסקא" (לינסק) בנו של הגאון הגדול בדורו לאחד מגאוני הזמן מו"ה "יעקב הנולד לאביו ר' צבי הירש בן ר' משה ערך שנת תנ"ה בעיר באליגראד". בהיותו בן י"ח שנים נתמנה בעיר מולדתו באליגראד לאב"ד. ואחרי נסיעת הגאון בעל פני יהושע מעיר ליסקא

חתם. נפתלי הירץ סג"ל לנדא אבד"ק וואלין דק"ק גרעניץ. ושם אשתו פעסיל בת הג"ם (משה). מרדכי הלוי איש הורוץ. אשר אחרי נסיעת אביו הוא זקני הגאון מו"ה יעקב יוקיל הלוי בשנת תצ"ה מעיר באליחוב לשבת על כסא הרבנות בעיר בראדי. אן נתמנה הוא אחריו שמה לשבת על כסא הרבנות בעיר באליחוב. וגם הוא הי' חתנא דבי נשיאה של הרב הגאון אבד"ק סניאטין. ונח נפשיה דרב מרדכי שמה. בהיותו עוד רך בשנים על פני יעקב אביו ביום כ"ו אדר ראשון שנת תצ"ז ושמו"כ. ובתו פעסיל נתגדלה על ברכי זקנה אבי אביה הגאון המפורסם מו"ה יעקב יוקיל הלוי אשר בסוף ימיו הי' אבד"ק גלוגא רבתי. ואחרי חתונתה היתה היא עם בעלה הנזכר סמוכים על שלחנו איזה שנים. ולהם בן ובת. בתם סאשיא (היא מתה בעיר בורשטין ביום כ"א אדר ראשון שנת תקצ"ח) היתה אשת הרה"ג מו"ה יהודה ליבש אבד"ק לעברטוב בנו של הג"ם יצחק אייזיק שישב נ"כ על כסא חותנו הג"ם יעקב סג"ל לנדא בעיר לעברטוב (וע"ס משפחת חותנו הוא וביתו אחריהם קראים בשם לנדא) חתה האחרת הי' בנו הראשון של הקצין מו"ה אברהם הלוי לנדא מאפטא. ולהג"ם יהודה ליבש לנדא אבד"ק לעברטוב בן ושמו יונה והוא הרה"ג מו"ה יונה לנדא אבד"ק גראבוויץ אבי הג"ם יהודה ליבש לנדא אבד"ק סאדיגורא מח"ס יד יהודה על י"ד ודי בזה :

בנו של הג"ם נפתלי הירץ סג"ל לנדא הנ"ל. הי' הג"ם יואל משה לנדא אבד"ק גלוגא. ולו בן ובת. בתו לאה מלכה הי' אמו של הג"ם יעקב יוקיל הירש שהי' בשחרותו אבד"ק גארליץ ואח"כ בעיר גיימארקט מח"ס שו"ת ברכת יעקב (לבוב תרל"ט). ובנו הי' הרב הגאון מו"ה מרדכי זיסקינד סג"ל לנדא. אשר בשחרותו הי' ראב"ד בורשטין ומשם נתמנה שוב לראב"ד סטריא. ותשובות אליו נדפסו בשו"ת מהרי"צ מסטריא סי' צ"ד. ע"ה. ובסו"ת ברכת יעקב החו"מ סי' ו'. והוא אבי האחים הרבנים הגאונים מו"ה יואל משה סג"ל לנדא אבד"ק יאברוב (אבי הרה"ג מו"ה נפתלי הירץ סג"ל לנדא אבד"ק סטריזליסק מח"ס חקר הלכה) ומו"ה מאיר סג"ל לנדא אבד"ק בורשטין מן שנת תרכ"ד עד שנת תרס"ו. אשר בנו הרה"ג מו"ה משה דוד סג"ל לנדא מילא ברבנות אחריו שמה. ושמש שם ברבנות מן שנת תרס"ו עד שנת תרפ"ו. ודי בזה. ובתו של הג"ם יעקב אבד"ק לעברטוב היתה אשת הג"ם יצחק אייזיק אבד"ק לעברטוב (מעלות היוחסין דף ס"ה) וגמלא ממנו הסכמה ע"ס תשואת חן (דובנא תקנ"ז) והיא מן יום א' ח"י אייר שנת תקס"ח וחתם הק' יצחק אייזיק. החופ"ק לעברטוב. בשנת תקנ"ז לא הי' עוד בין החיים כנראה ממעל הסכמתו. שנרשם עליו הסכמת הרב המאוה"ג החריף. ושנון התייר הגדול זקן מלא חכמה המנוח כבוד מו"ה יצחק אייזיק אב"ד ור"מ דק"ק לעברטוב. ולהג"ם יצחק אייזיק אבד"ק לעברטוב שני בנים. שם האחד הרה"ג מו"ה יהודה ליבש אשר מילא אחריו שמה בעיר לעברטוב. ושם השני הרב החריף מו"ה יוסף יאסקי ודי בזה :

בנו השני של הנגיד הר' אברהם ס"ג לנדא מאפטא. הי' הרב הקדוש מו"ה נפתלי הירץ סג"ל לנדא אבד"ק פשעובורו. ושם אשתו נחמה בת זקני הגאון חכם צבי זצ"ל. והוא נהרג ע"ד שודדים בהיותו בדרך בין פשעובורו ובין חענטשין. ואשתו גשארה אלמנה כל ימי חייה ולא הי' רוצה להנשא עוד לאיש אחר. ותשב באלמנותה בראשונה אצל גיסה תא ואיני הגאון המפורסם מו"ה אריה ליב אבד"ק אמ"ד. ואח"כ אצל בנו הוא זקני הגאון מו"ה שאלא אבד"ק הנ"ל בעל בנין אריאל. וחמת היא ביום ה' ו' ניסן שנת תקל"ו בעיר אמ"ד ושם קבורתה עד היום הזה :

בנו השלישי של הנגיד הר' אברהם מאפטא. הי' הרב הח"ג המפורסם חיים סג"ל לנדא אבד"ק פודקאמין. התנא דבי ריש גלותא הנגיד הקצין מנהיג המדינה שלשלת היוחסין מו"ה יעקב יעקיל באב"ד מבראדי (ע"צ בספרי כתבי הגאונים דף י"ח). הוא הי' אחד ממסדרי הבית אולפנא רבתי הוא הקלוי הגדולה בעיר בראדי בשנת ת"ץ ע"ס. והי' מגדולי חכמיה. אף הוא הי' בין התותמים על החכם נגד כותב הקמיעות (הג"מ יונתן אייבשיץ) אשר החרמו גדולי חכמי הקלוי בבראדי בחודש אלול שנת תקי"ב. ואף הוא קם בעזרת ישראל הוא הג"מ ישראל ליפשיץ אבד"ק קליווא בנידן הגט שסידר ועירו עליו בי דינא ובה דק"ק ספד"מ שהוא ססול. וחמוס גם הוא בין חכמי הקלוי ביום ה' י' טבת תקכ"ה. ערך תקל"ז נתמנה לראב"ד פודקאמין ושמש שם ברבנות זמן מה. וחזר לו לעיר מושבו בראדי. ונפטר שם בהיותו זקן ושבץ ימים כבן תשעים שנה ביום י"ד אדר שנת תקנ"ו. גם דור המישי יולדו לו על ברכיו. והניח אחריו ספר עז"ת בשם תוצאות חיים אשר נשא"ר בכתובים

יִסְקָא לְהִיּוֹת אַבְדִּיק לְבֹב נַחְמָנָה הוּא עַל מְקוֹמוֹ שְׁמָה. וּשְׁמֵשׁ שֵׁם בְּרַבְנוֹת עַד יוֹם מְקוּדָתוֹ עַרְךְ שְׁנַת תְּקַמָּא אוֹ תְּקַמָּב וְלוֹ שְׁנֵי בָנִים רַבְנִים. בְּנוֹ הָרֵאשֹׁן זְגִימָה "יְהוֹשֻׁעַ רוֹבִין הִי" אַבְדִּיק רִימְנוֹב "אֲבִי הַגִּמָּה לִיבֵשׁ אַבְדִּיק סְאֲנִיק. בְּנוֹ הַשְּׁנִי הִי הַגִּמָּה "מִנְחָם מַעַנְדִּיל" אֲשֶׁר לָקַח אֶת בִּילָא בַת רַבְנָא יִצְחָק הַלֵּוֹי לֹא שָׂאָה. בְּשַׁחְרוּתוֹ שְׁמֵשׁ בְּרַבְנוֹת בַּעִיר לַעֲשׂוֹב הַסְמוּכָה לְבִרְאָדִי. וְאַחֲרֵי מוֹת אָבִיו נַחְמָנָה שׁוֹב לְמַלְאָתוֹ מְקוֹמוֹ בַּעִיר לִיִּסְקָא. וְנַח נַפְשִׁיהָ דְרַב חֲסִידָא שְׁמָה בְּיוֹם שְׁמַחַת תּוֹרָה שְׁנַת תְּקַס"ד. מִתּוֹלְדוֹתָיו יָדְעָנוּ כִּי אַרְבַּעַה רַבָּנִים יוֹשְׁבֵי עַל מְדִין הִי לָהֶם וְגַם בַּת וְשְׁמָה רַחֵל אֲשֶׁת הָרַב הַמְּגִיד דְּקָק חִירוֹב מוֹ"ה "צְבִי הִירֵשׁ בִּיר מֵאִיר". וּמֵתוּ שְׁנֵיהֶם שְׁמָה בְּשַׁנַּת הַמִּגְפָּה הִיא שְׁנַת תְּקַפ"א. הוּא בְּיוֹם כ"ו לַחֹדֶשׁ תַּמּוּז וְהִיא אַחֲרֵי בְּיוֹם ט"ו לַחֹדֶשׁ מִנְחָם אָב. וְלָהֶם שְׁנֵי בָנִים גְּדוֹלִים בְּנוֹ הָרֵאשֹׁן הִי הָרַב הַגָּאוֹן מוֹ"ה אַבְרָהָם מֵרַדְכִי רִימְאֵלֶט אַבְדִּיק דְּאַבְרַמִּיל. וְיֵמַת שֵׁם מֵרַדְכִי בְּשַׁנַּת תְּרִי"ד. מִילָא מְקוֹמוֹ שֵׁם בְּדַאבְרַמִּיל. וְיֵמַת שֵׁם אֱלִימֶלֶךְ בְּשַׁנַּת תְּרַכ"ז

בְּכַתּוּבִים. מִתּוֹלְדוֹתָיו יָדְעָנוּ כִּי אַרְבַּעַה בָּנִים וְשֵׁשׁ בָּנוֹת הִי. לֹא וְאַלָּה הֵם. בְּנוֹ הָרֵאשֹׁן הִי הָרַב נַפְתָּלִי הִירֵץ שְׁהִי נִקְרָא בְּשֵׁם ר' הִירֵץ קוֹרָה. אֲשֶׁר אֲשֶׁתוֹ עֲלִקָּא הִיחָה בַת זְקִינֵי הַגָּאוֹן מוֹ"ה יִצְחָק הַלֵּוֹי אִישׁ הוֹרׁוּוֹן אַבְדִּיק אַחֲרָיו וְתַמַּת הִיא בַּעִיר בְּרַאדִי בְּיוֹם כ"ה אֲדָר רֵאשׁוֹן שְׁנַת תְּקַס"ז. בְּנוֹ הַשְּׁנִי הִי אַבְרָהָם יִצְחָק הַלֵּוֹי שְׁהִי נִקְרָא בְּשֵׁם ר' אַבְרָהָם אִיצִיק חָתָן הַגִּמָּה מוֹ"ה יַעֲקֹבְקָא סְגִי"ל לְנֶדָא מְבִרְאָדִי בְּנוֹ הָרֵאשֹׁן שֶׁל בַּעַל גּוֹבִי. בְּנוֹ הַשְּׁלִישִׁי הִי הָרַב דוד אֲשֶׁר זָכָה לָבֶן גְּדוֹל בַּתוֹרָה הוּא הַגִּמָּה יְחֻזְקָא סְגִי"ל לְנֶדָא אַבְדִּיק גַּאֲרִילִיץ הַנִּמְסָר שֵׁם בְּיוֹם כ"ג נִיסָן תְּקַפ"ט. בְּנוֹ הָרְבִיעִי הִי הָרַב יַעֲקֹב לְנֶדָא מְבִרְאָדִי וְשֵׁם אֲשֶׁתוֹ מִירָל בַּת ר' יְחֻזְקָא לְנֶדָא וְהִיא מֵתָה שְׁמָה בְּשַׁנַּת תְּקַנ"ו :

וְאַלָּה הֵם שְׁלֹשַׁת חֲתָנָיו לְזֻקְתֵי בְּנוֹתָיו : חֲתָנוֹ הָרֵאשֹׁן הִי הָרַב הַגְּדוֹל מוֹ"ה שְׁמוּאֵל בְּנוֹ הַבַּעֲזִיר שֶׁל הַגָּאוֹן בַּעַל פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ. וּמִזְכִּירוֹ בְּסִפְרוֹ פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ רִישׁ ב"מ בְּשֵׁם וּבְנֵי הַנְּבוֹן כ"ה שְׁמוּאֵל שִׁיחִי וְיֵמַת שְׁמוּאֵל בַּעִיר בְּרַאדִי בְּלֹא בָנִים בְּשַׁנַּת תְּקַכ"א לַפֶּק : חֲתָנוֹ הַשְּׁנִי הִי הָרַב יִשְׁעִיָּה הַלֵּוֹי אִישׁ הוֹרׁוּוֹן בְּנוֹ שֶׁל זְקִינֵי הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָס מוֹ"ה מֵאִיר הַלֵּוֹי אִישׁ הוֹרׁוּוֹן אַבְדִּיק טִיקֶטִין. אֲשֶׁר יָלְדָה לֹא אֲשֶׁתוֹ הָאֲחֵרֹנָה מֵאִילָל בַּת הַגִּמָּה אֲפִרִּים זֶלְמָן קֶאֱצִינְלִבּוֹיגִין בֶּן הַנִּים שְׁאוּל ק"ב אַבְדִּיק בְּרַאדִי חַעֲלָמָא וּפִינְטֶשׁוֹב. וְהִיא הִיחָה אֱלִמְנָה מֵאִישָׁה הָרֵאשֹׁן הָרַב אֱלִיקִים פִּיבִישׁ מְצִיר סֶלְאָנִימָא וְתֵלֵד לֹא בֶן וְשְׁמוֹ אֲפִרִּים זֶלְמָן אֲשֶׁר נִתְּגַדֵּל אֲצֵל אָבִי חוֹרְגוֹ הַגָּאוֹן מְהֵרִים מְטִיקֶטִין. בְּשַׁחְרוּתוֹ הִי אַבְדִּיק מִיטוּיָא בְּמִדִּינַת קוֹרְטָאנֹד. וְאַחֲרֵי מוֹת הַגָּאוֹן מְהֵרִים מְטִיקֶטִין הִדְפִּיס פֶּצֶם שְׁנִית אֶת הַסֵּפֶר בֵּית לָחֵם יְהוֹדָה עִם הוֹסְטוֹת בְּקִרְאוֹ אוֹתָם בְּשֵׁם שַׁעֲרֵי אֲפִרִּים (פִּיורְדָא תְּקַנ"ו) שֵׁם הַבֵּיא הָרַבָּה פֶּסְקִים וְדִינִים מֵאֲבִי חוֹרְגוֹ הַגָּאוֹן מְהֵרִים מְטִיקֶטִין כִּי הִי גִבֹּר תִּלְמִידוֹ. וְהָרַבָּה כְּתִיב שֶׁל מְהֵרִים הִי תַּחַת יָדוֹ. כְּאִמּוֹר יָלְדָה מֵאִילָל לְהַגָּאוֹן מְהֵרִים מְטִיקֶטִין אֶת הָרַב הַגְּדוֹל מוֹ"ה יִשְׁעִיָּה הַלֵּוֹי מְבִרְאָדִי. וְיֵמַת שֵׁם יִשְׁעִיָּה בְּיוֹם א' ב' דְּרִי"ה טַבַּת תְּקַס"ב. מִתּוֹלְדוֹתָיו יָדְעָנוּ כִּי בֶן וְבַת הִי : לֹא בְנוֹ הָרַב שְׁמוּאֵל שְׁמַעֲלָקָא מְבִרְאָדִי לָקַח לֹא לְאִשָּׁה אֶת חִיטְשָׁא בַת הַגִּמָּה יוֹסֵף סְגִי"ל לְנֶדָא ר"מ בְּסִלּוֹצֶק וּבְקִיק מְצוּרִיטֶשׁ. בְּשַׁחְרוּתוֹ הִי מְנַהֵג הַמִּדִּינָא דְגִלְדִּי קִרְאָקָא. בַּתוֹר מְנַהֵג הַסִּבִּים בְּיוֹם ה' כ"ד שְׁבַט תְּקִי"א עַל הַדְּפַטָּה הַשִּׁס בַּעִיר אִמְסֶטְרָדָם וְחֹתָם הִק' יוֹסֵף סְגִי"ל לְנֶדָא מֵאִפְסָא פֶּרַס הוֹעֵד דְּגִלְדִּי קִרְאָקָא. בְּשַׁנַּת תְּקִי"ב הַסִּבִּים עִיס שׁוֹרֵת בֵּית אַבְרָהָם (בְּרִלִין תְּקִי"ג) וְחֹתָם יוֹסֵף בְּהָרִב הַמְּפֹרָס מוֹ"ה יְחֻזְקָא סְגִי"ל לְנֶדָא. וּבַתוֹ (שֶׁל הָרַב יִשְׁעִיָּה הַלֵּוֹי) הִיחָה אֲשֶׁת הָרַב שְׁמָחָה הַלְּבִרְשֶׁטָא מְבִרְאָדִי. אָבִי הָרַב הַתִּרְיָץ מוֹ"ה אֲרִי לִיבֵשׁ הַלְּבִרְשֶׁטָא מְטִרְנִיגְרָאד וּבְטוֹף יָמָיו דִּיין וּמִזְרֵץ בְּפִרְעִישֶׁטָא אֲשֶׁר זָכָה לָבֶן גְּדוֹל בַּתוֹרָה וּבִירְאָת ר' טַהוֹרָה הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָס בּוֹצִינָא קְדִישָׁא מוֹ"ה חַיִּים הַלְּבִרְשֶׁטָא בַּעַל דְּבָרֵי חַיִּים. וְדִי בּוֹה. חֲתָנוֹ הַשְּׁלִישִׁי (שֶׁל הַגִּמָּה חַיִּים אַבְדִּיק פּוֹדְקָמִין) הִי הָרַב שְׁמוּאֵל בֶּן ר' חַיִּים בֶּן ר' שְׁצִתִּי בֶן ר' חַיִּים מְצִיר ווִילְנָא. וְיֵמַת שֵׁם שְׁמוּאֵל בְּיוֹם י"ט אֱלּוּל תְּקַע"ח. וְשֵׁם אֲשֶׁתוֹ רַעֲכִיל וְעַל שֵׁם מִשְׁפַּחַת חוֹתָנוֹ הִי הוּא וּבִיתוֹ אַחֲרָיו נִקְרָאִים בְּשֵׁם לְנֶדָא. וְלוֹ שְׁלֹשָׁה בָּנִים וְשֵׁשׁ בָּנוֹת. אֲשֶׁר שְׁנֵיהֶם מֵהֶם הִיוּ תִּישׁ מוֹבַהקִים וְאַלָּה הֵם :

א) הַגִּמָּה יִצְחָק אֱלִיָּהוּ לְנֶדָא הַגְּדוֹל בּוֹוִילְנָא בְּשַׁנַּת תְּקַמָּא. אֲשֶׁר לָקַח לֹא לְאִשָּׁה אֶת רִיִּצָא פִּרְיִידִיל בַּת הַגְּבִיר הַמְּפֹרָס נְדִיב לֵב ר' צְדוֹק מֵאִרְשֶׁלֶּקְוִיץ מְצִיר דּוֹבְנָא. חוֹסֵן הִי הַגִּמָּה יִצְחָק אֱלִיָּהוּ בִּלְשׁוֹן לְמוֹדִים וְהִי דִרְשֵׁן נִסְלָא וּגְבוֹן דְּבַר נַחְמָנָה לְמִימָּה וְדִרְשֵׁן בַּעִיר מוֹלְדוֹתוֹ ווִילְנָא. וְיֵמַת שֵׁם יִצְחָק בְּשַׁנַּת תְּרַל"ז. חִיבֵר ס' מַעֲנָה אֱלִיָּהוּ פִי' עַל חֲתָנָא דְּבִי אֱלִיָּהוּ (וּוִילְנָא ת"ר). בְּרוּרִי הַמּוֹדוֹת פִּי' עַל הַמְכִילָתָא (שֵׁם תְּרִי"ד). לְשִׁמּוֹעַ בְּלִמּוּדִים עַל אַגְדוֹת חוּזִל. כְּפֻלִּים לְחוֹשִׁיחַ פִּי' עַל תַּהֲלִים מִלְּלִי. דּוֹבֵר שְׁלֹשׁ פִּי' עַל סִידוֹר הַתְּפִלָּה :

ב) הָרַבָּה"ג אֲשֶׁר הִי תִסָּה גַם בַּעַל הַכֶּסֶף מוֹ"ה אֱלִיעֶזֶר לְנֶדָא מְהוֹרְדָנָא. כִּי לָקַח מִשֵּׁם אִשָּׁה אַח בַּת הָרַב חַיִּים בֶּן הַגָּאוֹן מוֹ"ה בִּנְיָמִין בְּרוּדָא אַבְדִּיק הוֹרְדָנָא. חִיבֵר סִפְרֵי דְּמִשְׁק אֱלִיעֶזֶר לְבָאָר דְּבָרֵי בְּאוּרִי תְּגִרָא מוֹוִילְנָא חֶלֶק אוּיָה (וּוִילְנָא תְּרַכ"ח-ל'). וְדִי בּוֹה :

ג) בְּנוֹ הָרְבִיעִי (שֶׁל הָרַב אַבְרָהָם סְגִי"ל לְנֶדָא מֵאִפְסָא) הִי הָרַב הַחֲזָג הַמְּפֹרָס מוֹ"ה יוֹסֵף שְׁהִי נִקְרָא בְּשֵׁם ר' יוֹסֵף מִלִּיסָא :

ד) וּבְנוֹ הָרְבִיעִי חִי הַגְּבִיר ר' בַּעֲרִישׁ סְגִי"ל לְנֶדָא מְקֶרֶטֶטֶשִׁין שְׁהִי נִקְרָא בְּשֵׁם ר' בַּעֲרִישׁ קוֹרָה. כֹּל אֱלָה תּוֹלְדוֹת אַבְרָהָם סְגִי"ל לְנֶדָא מֵאִפְסָא בְּנוֹ הָרֵאשֹׁן שֶׁל הַקְּצִין ר' צְבִי הִירֵשׁ ווִיטֶשׁ אֲבִי מִשְׁפַּחַת הַחֲשׁוּבָה וְחִנְכֻכְהָ בֵּית הַלֵּוֹי לְנֶדָא :

ה) בְּנוֹ הַשְּׁנִי (שֶׁל הַקְּצִין ר' הִירֵשׁ ווִיטֶשׁ) הִי הָרַב הַחֲזָג מוֹ"ה יִצְחָק סְגִי"ל לְנֶדָא מֵאִפְסָא. אֲשֶׁר לָקַח לֹא

תרכ"ז. בנו השני הר' טודרוס רימאלט הי' אבי הג"מ שמעון אלימלך רימאלט אבד"ק חירוב. ודי בזה :

ואלה תולדות ארבעה בנים אשר הי' מכנים עצמם בשם „הורוויץ“ ע"ש משפחת אמם בת רבנו יצחק הלוי זצ"ל. בנו הראשון הי' הרב הצדיק המפורסם נצרץ ונקרש בקהל חסידים לאיש אלקים קדוש ונורא שמו מו"ה נפתלי צבי הורוויץ מראפשיץ הנמטר בעיר לאנצהוט ביום י"א אייר תקפ"ז. והוא אבי של משפחה גדולה בנים ובני בנים צדיקים וחסידים המשמשי' ברבנות בהרבה קהלות בישראל דור אחר דור עד ימינו אלה. אשר מהם לא פסקה הרבנות עד היום. והנה להודיע את כל ניניו ונכדיו עד היום א"א לפרטם כי רבים הם. רק אודיע בזה רק את הדור הראשון אשר לו דהיינו בניו בלבד. ואלה הם : חתנו הי' הה"צ המפור' מו"ה אשר אשר מ"מ בעיר ראפשיץ ושמן"כ. ואלה בני נפתלי צבי מראפשיץ זצ"ל :

בנו

לו לאשה את חיה בת הגאון מו"ה אלעזר קדוש חסיד שישיב כל ימיו בתענית ובתורה יומם ולילה (לשון הגאון בעל נוב"י בהקדמת ספרו שם) שהי' בשתרותו אבד"ק ראזנאי ואח"כ בעיר דובנא ובסוף ימיו אה' למושב לו את העיר בראדי המעטירה. ונה נפשיה דרב אלעזר שם ביום ח' סיו שבט שנת תק"א ושמן"כ. אביו הרב הפרנס דד"א ר' ישכר בעריש מקראקא הי' בנו של רבינו רבי ר' העשיל אבד"ק קראקא זצ"ל. ושם אשת אלעזר חנה (היא מתה בבראדי ביום סיו אלול שנת תצ"ו) בת הגאון המפורסם מו"ה צבי הירש שהי' בסוף ימיו אבד"ק לובלין. אחי הגאון המפורסם מו"ה אריה ליב אבד"ק קראקא הידוע בשם „הויכער רבי ר' ליב“. ובעבור זה תבין מ"ש זגאון בנוב"י קמא אח"כ סי' פ"ז. זקני הגאון רשכביה מוה"ר העשיל זצ"ל. ואחריו דודי זקני הגאון המפורסם מוה"ר זצ"ל. יען הרבי ר' העשיל הי' זקן זקינו. והגאון מו"ה ליב הי' אחי זקינו הג"מ צבי, הי' יהודה לנדא הי' מנהיג המדינה „שר וגגיר“ (לשון נכדו הג"מ יעקובקא בהקדמת נוב"י תנינא בתור מנהיג הסכים בועד המדינה אשר הי' לעיר ריזיוואהל ביום ח"י אלול תמ"א ע"ס דמשק אליעזר ויעסניץ תפ"ג) וחתום „הקי' יהודה בהמנוח הנגיד המפורסם מוה"ר צבי הירש סג"ל לנדא מאפטא“. כנראה שמש איזה זמן מרבנות בעיר ריזא ואח"כ חזר לו לעיר מולדתו אפטא. בשנת תצ"ח כאשר שאלת הרבנות דעיר מולדתו עמדה על ימרכ' אז הוא ואחיו הצעיר ממנו ימים אבל גדול ממנו בחכמה הוא הגאון מוה"ר יצחק סג"ל לנדא. עמדו על המנין. אבל גדל הי' השפעתו של אחיו אצל הרשות בעבור זה נתמנה אחיו לאבד"ק אפטא. אשר תג"ס יהודה לא הודו לו ברבנות כל ימיו. כאמור הי' לו עושר ואושר וזכה לשתי סלהגות כי הורה אצלו כמאחד אצלו נצמדו יחרי' (לשון בנו הגאון בעל נוב"י) ונה נפשיה דרב יהודה עמה ביום י"ג כסלו שנת תצ"ח. לזכרון נשמתו נדבה אשתו מלכת של משי טווי בזהב לבית הכנסת דעיר אפטא להשתמש בו רק כיריט. ובנו הגאון בעל נוב"י נדב לזכרון נשמתו את הכסות של סמט מרוקס מן זהב וכסף ואשתו הי' קנתה לה מקום לאחוות קבר אצל בעלה. ותמת הי' בשנת ת"ק ונקברה אצלו. מתולדותיו ידענו כי שני בנים רבנים וגם בת היו לו. ואלה הם : בנו הראשון הי' הרב הגאון מו"ה יוסף אבד"ק קלימנשוב חתן הרב הגאון אבד"ק אוטטרא (נוב"י תנינא אח"כ סוף סי' נ"ד). בנו השני הי' הגאון בעל נוב"י אבד"ק פרג זצ"ל. ובתו אחותם של רבנים הנזכרים. היתה אשת הנגיד ר' מרדכי בנו של הגאון מו"ה ארי' ליב שהי' בסוף ימיו אבד"ק קראקא. והוא הג"מ אריה ליב ב"ר שמואל מטארנא אשר בתחילה שמש ברבנות בעיר דובנא רבתי. ואחרי מות יצחק הוא הג"מ יצחק סג"ל לנדא אבד"ק קראקא הנמטר עמה בשנת תקכ"ח. אז נתמנה רוא על מקומו שם ונסטר שם ביום ה' ח' ניסן תקל"ו ושמן"כ :

בנו השלישי (של הקצין ר' הירש וויטש) הי' הגאון המפורסם מו"ה יצחק סג"ל. אשר בהיותו עוד נצר ניכר כי לגדלות נוצר. בעבור זה התחתן עמו הקצין המפורסם הרופא מומחה לרבים ורופא בחצר המלך יאן סאביצסקי בעיר זאלקווא (נוב"י תנינא אח"כ סי' פ"א) ר' שמחה מנחם מונח מעיר לבוב הידוע בשם ר' שמחה דאקטער ונתן לו את בתו לאשה. בשחרותו נתמנה לאבד"ק טרלי. וביום י"ב לחורש שבט תע"ט נתמנה שוב לאבד"ק אפטא עיר מולדתו. אשר אודות הדבר הזה הי' לו ריב ומדון עם אחיו הגדול ממנו בשנים הרבה מו"ה יהודה הלוי. אשר כל ימיו לא הודה לו ברבנות. בחורף שנת תפ"ט נתקבל שוב לאבד"ק זאלקווא. ביום א' אדר ראשון תפ"ט הסכים שם ע"ס גור ארי' עה"ת (אמ"ד תצ"ג) ובשנת תצ"ו על הדפסת הש"ס (בערלין – פד"א בראש מס' חולין) בהיותו עוד אבד"ק זאלקווא. בשנת תצ"ח כאשר נתקבל זקינו הגאון מו"ה אריה ליב (חתן הו"ץ) לאבד"ק לבוב. אז מנהיגי המדינה לא רצו לתת לו ג"כ את כתר הרבנות של חגלי דהיינו להיות רב הכולל על כל מדינת רוסיה האדומה היא רייסין הנקראת גליל לבוב. רק קבלו עליהם לרב הכולל דהיינו לרב המדינה את הג"מ יצחק הלוי אבד"ק זאלקווא. ראשי ומנהיגי העדה של עיר לבוב עשו מהאזה על זאת לפני המלך אייגוסט השלישי. והוא כתב פשתנן כתב הדת ביום כ"ז לתשרי נאוטבר שנת תצ"ו. כי אין רשות למנהיגי המדינה לחלוק עצמם מן קהל עיר לבוב לקבל עליהם רב מיוחד להיות רב מדינה מיוחד. רק כמו מקדם צריך להיות הרב אבד"ק לבוב ג"כ רב הכולל דהיינו רב על כל המדינה כולה. ואם יעמדו במרדס יענוש אותם בקנס אלף אדומים (דוקאטען). אך דברי הילך שבו ריקם כי מנהיגי המדינה קבלו עליהם לרב המדינה את הג"מ יצחק לנדא להיות אבד"ק חגלי לבוב ע"י המחלוקת האלו עזב זקני הג"מ אריה ליב את לבוב ואת כל המונה ונתקבל שוב לאבד"ק גלוגא רבתי ומשם לאבד"ק אמ"ד כנונע. אחרי נטיעת

נג"מ